

Till
Östermalms Stadsdelsnämnd
sammanträde 2014-03-13

Svar på medborgarförslag

Förslag till beslut

Medborgarförslaget anses besvarat

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Bakgrund

Bifogade medborgarförslag tar upp frågan om kommunala sociala insatser för personer över 65 år med psykiska funktionshinder.

Förvaltningens synpunkter

Det är riktigt, som förslagsställaren påpekar, att det inte finns någon 65-årsgräns i lagstiftningen när det gäller kommunala sociala insatser för personer med t ex psykiska funktionshinder. Enda undantaget är LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) när det gäller *personlig assistent*. Enligt 9 b § LSS har man inte rätt till personlig assistent efter 65, såvida det inte beviljats innan man fyllt 65. I så fall har man dock inte rätt till någon utökning av insatsen efter 65.

I övrigt är lagstiftningen fri från åldersgränser. Det gäller såväl Socialtjänstlagen (SoL), Socialtjänstförordningen (SoF) och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) som Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

När det gäller unga finns åldersgränser i t ex Lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), men när det gäller äldre saknar social- och sjukvårdslagstiftningen åldersgränser. SoL har ordet ”äldre” på flera ställen, men utan någon åldersprecisering.

Det är t o m så att begreppet ”äldreomsorg” inte finns i lagstiftningen. Äldreomsorg är socialtjänst enligt SoL på samma sätt som t ex ekonomiskt bistånd och andra former av kommunala socialtjänstinsatser.

Icke desto mindre tillämpar alla kommuner och landsting olika åldersgränser för äldre inom socialtjänst och sjukvård. Antagligen har varenda kommun i landet någon slags ”äldreomsorg” som vanligen har en nedre åldersgräns på 65. Och för arbetsmarknadsliknande sysselsättningsinsatser tillämpar såväl kommuner som landsting som regel en övre åldersgräns på 65.

Även när det gäller olika former av boende, t ex vård- och omsorgsboende, seniorboende, servicehus, gruppboende, planeringsboende, korttidsboende, hem för vård och boende (HVB), stödboende osv osv tillämpas en rad olika åldersgrän-

ser. Ibland är det nödvändigt av praktiska skäl. Ibland kan det gå till överdrift. T ex har tillsynsmyndigheterna den något märkliga inställningen att man inte kan ha ett gruppboende för funktionshindrade under 65 i samma hus som ett vård- och omsorgsboende för personer över 65.

Även Stockholms stad tillämpar en rad olika åldersgränser enligt av Kommunfullmäktige (KF) fastställda riktlinjer för olika slags insatser. Stadsdelsförvaltningen (SDF) följer dessa riktlinjer. Även KFs budgetfördelning till Stadsdelsnämnden (SDN) beräknas utifrån olika åldersgränser.

Av praktiska skäl har SDF, precis som andra SDF och kommuner, fördelat arbetsuppgifter utifrån åldersgränsen 65 mellan en socialtjänstavdelning och en äldreomsorgsavdelning. Vi är dock medvetna om att det bara är en praktisk arbetsfördelning och att vi har ansvar för socialtjänsten i alla åldrar. Av praktiska skäl kan det dock innebära att man har olika handläggare och att insatser kan kallas olika saker över och under 65, men allt är bistånd enligt SoL.

Även om 65-årsgränsen kan falla sig naturlig när det gäller t ex arbetsmarknadsliknande sysselsättningsverksamhet, socialbidrag och äldreboende så förekommer undantag. Dessutom håller 65-årsgränsen på att luckras upp på arbetsmarknaden och i pensionssystemet. 65-årsgränsen är en relativt sen företeelse i Sverige. När folkpensionen infördes 1913 var pensionsåldern 67 år vilket gällde ända till 1976 då den sänktes till 65.

För vissa mänskliga och sociala problem finns ingen övre åldersgräns. Vare sig missbruk, psykiska problem eller andra funktionshinder upphör vid 65, utan är något sjukvården och socialtjänsten får arbeta med livet ut. Man får i detta sammanhang inte glömma att äldreomsorg är just socialtjänst för äldre.

Inom äldreomsorgen finns en vana vid olika slags funktionshinder och även av missbruk hos äldre, men man pratar inte så mycket om det. Problemen ändrar ofta karaktär med åldrandet samtidigt som nya funktionshinder som kroppslig svaghet, balansproblem och demens kan tillstöta.

Inom äldreomsorgen har man av tradition ett mer *salutogent* förhållningssätt än inom socialtjänsten i övrigt. Det innebär att man inte fokuserar så mycket på den äldres problem och tillkortakommanden utan mer på den äldres resurser, förmåga och vad man klarar av.

Förvaltningen instämmer med förslagsställaren att man bör beviljas relevanta socialtjänstinsatser efter behov oavsett man är över eller under 65. Av praktiska skäl delar vi dock upp verksamheten i socialtjänst för yngre och socialtjänst för äldre som vi kallar äldreomsorg. Det innebär att det är andra handläggare för äldre och att insatser för äldre kan kallas för andra saker än motsvarande insatser för yngre. För vissa insatser som inte är specificerade i lagstiftningen följer vi KFs riktlinjer som ibland kan ha vissa åldersgränser.

Att generellt bevilja vissa typer av insatser för en hel grupp låter sig sällan göras, med undantag för vissa fritidsaktiviteter och träfflokaler, utan det handlar ofta om en individuell behovsbedömning från fall till fall.

Bilaga

Medborgarförslaget